

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

De|| EXTREMA VNCTIO-||NE, ORDINE, ET MATRI-||MONIO.|| SINGVLIS LIBRIS
EX-||PLICATA.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

XVII. Soluuntur argumenta aduersariorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54104](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54104)

nium inire, nisi vinculo prioris dirempto) neque vlli faciat iniuriam, quare non potest Matrimonium contrahere?

D I C E S, quia lex prohibet. **S E D** vbi est lex prohibens: neque enim vlla lex exstat, quod sciam, quæ soli innocenti nuptias concedat. **D E I N D E**, cur prohiberet lex coniugari hominem solutum, & procliuem ad vitia, quando nulla restat amplius spes recôciliationis cum coniuge priore? Diuino igitur, prudentissimo, iustissimoque iudicio Christus sanxit, coniugium quoad vinculum omninò indissolubile esse debere.

Adde **V L T I M O**, quod etiam apud Ethnicos, vbi morum disciplina vigeat, nulla fiebant repudia. Scribit enim Tertullianus in Apolog. cap. 6. Romæ per annos fermè D. C. ab Vrbe condita, nullum scriptum fuisse repudium: deinde autem euersa disciplina, cum aliis vitiis etiam repudia introducta.

CAPVT XVII.

Soluuntur argumenta aduersariorum.

P R O P O N A M, & soluam argumenta Martini Kemnitij, tum quia ipse post alios omnes scripsit, & eorum argumenta collegit, tum quia nemo ei respondit; cum Erasmo, Caietano, Catharino, Luthero, Bucero, Brentio, Caluino, & Philippo responderint Ioan. Echius, Ruardus, Alphonsus de Castro, & alij ex Catholicis multi.

P R I M A obiectio Kemnitij pag. 1250. *Lex Pontificia negans coniugi innocenti in causa adulterij aliud coniugium, priuat innocentem iure suo absque eius culpa, contra regulam Iuris.*

R E S P O N D E O, Lex ista non est Pontificis Romani solius, sed etiam Christi. Et malè Kemnitius regulam Iuris allegat: hæc enim est **R E G V L A** in **S E X T O** de regul. Iuris, can. l. ne culpa. *Sine culpa, nisi subsit causa, non est aliqui priuatus.* Vbi non solum culpam, sed etiam causam abesse oportet, vt quis nullo modo puniri possit: alioqui, quàm sæpè filij priuatur hereditate paterna ob peccata patris? quàm sæpè, ob indicia aliqua, iure torquentur homines à Iudicibus, sine vlla propria

propria culpa? quàm sæpe ob incurabilem coniugis morbum sine culpa sua priuatur alter coniunx debito coniugali, & (quod est grauius) fructu nuptiarum, id est, prole? Sic igitur vxore per diuortium separata, priuatur vir vsu coniugij sine culpa, sed non sine causa: causa enim subest maxima, quia vinculum prioris manet, & quia Christus prohibet, & quia fieret iniuria proli, &c.

SECUNDA obiectio pag. 1251. Si non liceret uxorem ducere homini innocenti, diuortium à Filio Dei concessum in causa fornicationū, nihil esset aliud, nisi laqueus conscientie, vinciens homines in vstiones, & fornicationes, in iram, & iudicium Dei: nam fortè persona illa innocens non habebit donum continentie, & ideo in perpetua vstione versabitur, que impedit inuocationem Dei; aut etiam in fornicationes, & adulteria præcipitabitur. Quare melius Ecclesie sue Christus consulisset, si diuortium nullum concessisset: tunc enim persona innocens cogereetur vii remediū à Deo ordinatū.

RESPONDEO, aut persona innocens potest non dimittere coniugem, vel certè post dimissionem potest reconciliari; aut cogitur dimittere, nec potest reconciliari. Si detur PRIMVM, quod accidit vt plurimum, tum nullus conscientie laqueus metuendus est: habet enim persona innocens remediū paratum, si continere non potest, nimirum vt coniugem non dimittat, aut dimissæ reconcilietur, ad quod Apostolus hortatur, 1. Corinth. 7. & post Apostolum Ambrosius in cap. 16. Lucæ, & Augustinus lib. 2. de adulterinis coniug. cap. 6. 7. 8. & 9.

Et non debere durum videri maritis, culpæ vxorum ignoscere, probat AVGVSTINVS loco notato multis modis. PRIMO, quia si Deus per Sacramentum Pœnitentiæ purgat peccatum adulterij, & ex adultera facit sanctam, & eam sibi reconciliat, cur graue debet esse viro, mulierem Deo reconciliatam, & non amplius adulteram, sed iustam existentem sibi reconciliare? nam non minus illa Deum offenderat adulterio spirituali, quàm virum adulterio carnali.

SECUNDO, Christus remittit viris, quoties ipsi reconciliari volunt, adulteria spiritualia; ergo debent etiam viri remittere vxoribus adulteria carnalia, si reconciliari illæ cupiant. Nam eadem mensura, qua mensi fuerimus, remetie-

tur nobis, Matth. 7. & Lucae 6. & metuendum est, ne dicatur nobis: *Nónne oportuit te misereri conserui tui, sicut ego in miseris sum?* Matth. 18.

TERTIO, sæpe accidit, vt vir qui vxorem ob adulterium dimisit, sit etiam ipse adulter, si non opere, certè voluntate. Coram Deo autem, & in rei veritate: *Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam mæchatus est eam in corde suo,* Matth. 5. Sicut ergo viri cupiunt non deseri ab vxoribus, etiam si fidem eis non seruauerint; ita debent eas non deserere, aut certè reducere si dimiserint, licet ipsis aliquando fidem non seruauerint: licet enim secundum leges mundi impares videantur vir & vxor in causa adulterij, tamen secundum legem Christi pares sunt.

QVOD si non liceat, aut non expediat vxorem retinere, reuocare post crimen admissum: tunc etiam remedium non deest in diuino auxilio, quod nemini petenti negatur, iuxta illud: *Perite, & accipietis,* Matth. 7.

Et non esse hoc nouum, vt quis cogatur sine sua culpa ad perpetuum cœlibatum, ostendit AVGVSTINVS lib. 2. de Adulterinis coniug. cap. 11. & sequentibus, multis exemplis. Nam si fortè vxor ab initio Matrimonij in morbum incidat, & in eo perduret vsque ad mortem viri; vel si captiua ducatur, & viro sciante, in carcere, vel alibi apud hostes perpetuò viuat; vel iusti negotij causa multos annos in longinqua regione vir ab vxore disunctus maneat, quid tunc faciet vir ille, si fortè vstionem pati incipiat; cum neque ullam diuortij iustam causam habeat, neque vxore sua vii possit? nõnne oportebit à Deo auxilium ad continendum precibus impetrare?

Ex his perspicitur quàm inconsideratè Kemnitius scripserit, melius Christum Ecclesiæ consulturum fuisse, si diuortium nullum concessisset. Nam si id non concessisset, coëgisset homines ad pericula apertissima, & maxima subeunda, vt vitarentur pericula minora, & quæ fortè nunquam accident: quod extremæ dementiæ fuisset. Nam si fortè alter coniugum fiat hæreticus, & perpetuò alteram ad hæresim suam nitatur attrahere, quis non videt, si illicitum sit diuortium, in aperto discrimine amittendæ fidei miseram illam coniugem lege cogente esse futuram?

TERTIA

TERTIA obiectio, pag 1252. & 1253. Pharisei Christum
interrogantes, Matthæi 19. an liceret vxorem dimittere lo-
quebantur de dimissione quoad vinculum, & non quoad
thorum tantum, neque enim illi aliam dimissionem noue-
rant, nisi quæ in lege permittebatur. Illa autem talis dimis-
sio erat, vt liceret aliam ducere, vt colligitur ex Deuter. 24.
Leuit. 21. Ierem. 3. & Ezech. 44. Christus igitur eis respon-
dens, loquitur etiam de dimissione quoad vinculum: nam
alioqui non respondisset ad propositum. Vnde semper Do-
minus coniungit dimissionem vnus cum acceptione alte-
rius, dicens: *Quicumque dimiserit vxorem suam, & aliam du-
xerit, &c.* Matth 19 Marc. 10. & Lucæ 16. Sed Christus de ista
dimissione quoad vinculum loquens, Matth. 5. & 19 excipit
causam fornicationis; ergo voluit posse dimitti vxorem quo-
ad vinculum in causa fornicationis.

ET confirmatur argumentum à contrario sensu. Nam
sicut Christus dicit: *qui dimittit vxorem excepta causa for-
nicationis, & aliam ducit, mœchatur*, ergo qui propter causam
fornicationis dimittit vxorem, & aliam ducit, non mœ-
chatur: Sunt autem hæc argumenta à contrario sensu, om-
nium & manifestissima, & firmissima.

SECUNDO confirmatur, ex eo, quod Augustinus, qui
contrarium sensit, non potuit explicare istum locum, nisi
miserè torquendo textum Euangelij. Dicit enim hunc esse
sensum exceptionis, quod illi grauius quidem peccant, qui si-
ne causa fornicationis diuortium faciunt, sed tamen & illos
adulterij reos esse, qui propter causam fornicationis, dimis-
sa priore vxore aliam ducunt. At inspiciatur textus, & mani-
festum erit, Christum hoc non dicere.

PRÆTEREA particula *παρεκτός*, & *ἢ μή* illam Augu-
stini contorsionem non admittunt: nam in Scripturis pas-
sim accipiuntur exceptiue, vt patet 1. Reg. 20. *Puer hoc non
sciebat, nisi tantum David, & Ionathas*, 1. Reg. 21. *Non est
hic alius gladius, præter hunc*, 3. Reg 3. *Nemo adfuit, nisi nos
duæ*, Actor. 26. *Optarim omnes fieri tales, qualis ego sum, ex-
cepit huius vinculis*. In his enim sententiis ineptissima esset in-
terpretatio de magis, & minus, cum simpliciter sint exclusi-
ue exceptiones, sicut & particula *Nisi*, quæ Matth. 19. vsur-
patur,

RESPONDEO, ad hoc argumentum DVPLEX solutio adhiberi potest, iuxta ea, quæ diximus cap. superiore. Nam verba illa Matthæi: *Nisi ob fornicationem*, possunt accipi exceptiuè, vel negatiuè, vt ibi diximus: & si quidem accipiatur exceptiuè, tum respondendum est Christum non loqui de dimissione quoad vinculum, sed solùm quoad thorum, quando concedit dimissionem in causa fornicationis.

At *Pharisæi interrogauerant de dimissione quoad vinculum*, ergo & Dominus de eadem respondit. Concedo Pharisæos de dimissione quoad vinculum interrogasse, sed nego, Dominum de eadem respondisse: Ergo, inquit aduersarius, non satisfecit Dominus propositæ quæstioni neganda est consequentia. Nam cum in dimissione perfecta, quæ est quoad vinculum, duo contineantur, dimissio vnus, & potestas ducendi aliam: Dominus hæc duo separauit, ac vnum quidem concessit, dimissionem videlicet, cum restrictione ad causam fornicationis, alterum verò omninò sustulit. Et hæc est causa, cur ferè semper Dominus illa duo distinctè posuerit: *Quicumque dimiserit, &c. & aliam duxerit*, vt nimirum explicaret repudium in lege permissum, & partim approbaret, partim improbaret.

Ad argumentum illud à contrario sensu RESPONDEO, nihil illud concludere. Nam si exponamus, vt cap. superiore diximus, verba Domini, hoc modo: *Quicumque dimiserit uxorem suam, nisi ob fornicationem, & aliam duxerit, mœchatur*, id est, mœchatur illam dimittendo, quia facit eam mœchari, & mœchatur aliam ducendo, quia propriè adulterium committit, atque ita bis mœchatur: tunc à contrario sensu inferendum est; Ergo qui propter fornicationem dimittit uxorem, & aliam ducit, non mœchatur bis, sed tantùm semel, id est, non mœchatur dimittendo, sed solùm aliam accipiendo: & hoc est verissimum. Sic etiam si accipiamus alteram expositionem, quæ talis erat: *Quicumque dimiserit uxorem suam, nisi ob fornicationem*, id est, quod non licet, nisi ob fornicationem: & *aliam duxerit, mœchatur*: à contrario sensu non potest inferri, nisi hoc, Ergo qui propter fornicationem dimittit uxorem, & aliam ducit, non peccat dimittendo, sed solùm mœchatur aliam ducendo. Atque hæc de prima solutione.

Sive.

Si verò cum S. Augustino accipiamus illa verba: *Nisi ob fornicationem*, non exceptiue, sed negatiue: tunc ad argumentum principale admittimus, Christum loqui de dimissione quoad vinculum, vt Kemnitius contendit; sed negamus, concedi istam dimissionem in causa fornicationis, quia illud: *Nisi ob fornicationem*, non est exceptio, sed negatio; negat enim Dominus licitam esse talem dimissionem sine causa fornicationis, sed non dicit esse licitam si adsit causa fornicationis.

Ad PRIMAM confirmationem RESPONDEO, argumentum à contrario sensu non concludere, nisi rectè accipiantur contraria. Iam in proposito cum dicimus negatiue; *Quicumque sine causa fornicationis dimissa vxore aliam ducit, mœchatur*; non rectè inferitur, Ergo qui propter fornicationem vxore dimissa aliam ducit, non mœchatur: sed tantum inferri potest, Ergo minus grauitè mœchatur. Nam qui sine causa fornicationis vxore dimissa aliam ducit, non idèo mœchatur, quia sine tali causa aliam ducit; sed quia aliam ducit. Quòd autem ea causa absit, non facit eum mœchari, sed facit eum mœchari cum iniuria prioris coniugis; & idcirco qui propter fornicationem priore dimissa aliam ducit, mœchatur quidem, sed minus grauitè, quia sine iniuria prioris coniugis.

Ponit exemplum AVGVSTINVS lib. I. de adulterinis coniugis, c. 9. ex epist. Iacobi, c. 4. *Scienti bonum, & non facienti, peccatum est illi*. Neque enim à contrario sensu debet inferri, Ergo, ignorantibus bonum, & non facienti, peccatum non est illi; nam sunt etiam peccata ignorantix: sed inferri debet, Ergo ignorantibus bonum, & non facienti, minus peccatum est, quam si sciens peccasset. Quemadmodum si quis diceret; *Qui, nisi ob inopiam furatur, peccat, non posset inde inferre*; Ergo qui ob inopiam furatur, non peccat: Sed, Ergo qui ob inopiam furatur, minus peccat, nisi fortè sit extrema necessitas, quia tunc non modò non peccatum, sed nec furtum appellandum esset.

Ad SECUNDAM confirmationem RESPONDEO, Kemnitium semper sui esse similem, id est, fraudulentum, & mendacem: neque enim S. Augustinus vsquam scripsit, exceptionis illius: *Nisi ob fornicationem*, sensum esse, quòd illi grauius peccent, qui

qui sine causa fornicationis diuortium faciunt, quasi questio proposita fuisset, ex illicitis diuortijs quodnam esset grauius. Nihil, inquam, tale vsquam scribit Augustinus, sed solum Christum in Euangelio B. Marthæi, expressisse vnam speciem adulterij, eamque grauissimam, alijs prætermisissis, quia id requirebat locus & tempus illius disputationis habitæ cum Phariseis, vt nos supra capite superiore exposuimus.

Ad illud quod vltimò Kemnitijs de particula exceptiua obiecit, RESPONDEO, negari non posse, illas particulas $\pi\rho\alpha\epsilon\kappa\tau\acute{o}\varsigma$, & $\epsilon\iota\ \mu\eta$ sæpè accipi exceptiue, vt loca à Kemnitijs allata demonstrant: sed tamen posse etiam aliter accipi. Nam Apocalyp. 9. vbi legimus: *Et præceptum est illis, ne lederent fœnum terræ, neque omne viride, neque omnem arborem, nisi tantum homines, qui non habent signum Dei in frontibus suis.* Illud NISI, Græcè $\epsilon\iota\ \mu\eta$, non potest accipi exceptiue, sed aduersatiue, nisi quis velit homines inter arbores connumerare. Et cap. 21. vbi legimus: *Non intrabit in eam quid conquinatum, nisi qui scripti sunt in libro vitæ,* non potest accipi particula NISI $\epsilon\iota\ \mu\eta$ Græcè, exceptiue: nisi sensus esset, aliquos conquinatos intraturos esse in regnum cœlorum.

DE INDE etiam si testimonio Matth. 19. vox NISI accipiatur exceptiue, tamen poterit esse exceptio negatiua, & id sufficit sententiæ S. Augustini. Cùm enim dicitur: *Quicumque dimiserit uxorem, excepta causa fornicationis, & aliam duxerit, mæchatur,* potest excipi causa fornicationis, vel quia cùm ea causa adest, non est adulterium aliam ducere; & hæc est exceptio affirmatiua: vel quia de ea causa nihil in præsentia determinatur, an sufficiat excusare adulterium, nec ne; & hæc est exceptio negatiua, quam S. Augustinus rectè amplexus est. Cur autem Dominus nihil determinauerit eo loco de ista causa, ostendimus capite superiore.

QUARTA obiectio, pag. 1259. & 1260. Cùm Apostolus dicit, 1. Corinth. 7. *Præcipio non ego, sed Dominus, uxorem à viro non discedere: quod si discesserit, manere innuptam, aut viro suo reconciliari; intelligit mulierem debere innuptam manere.*

manere, si discesserit excepta causa fornicationis viri, ob culpam nimirum suam; Ergo si causa fornicationis adsit, non tenebitur manere innupta.

Antecedens probat, PRIMO, quia in verbo illo: *Præcipio, non discedere*, intelligitur exceptio à Domino posita de causa fornicationis; ergo etiam in verbo sequenti: *Quod si discesserit, manere innuptam*, debet intelligi eadem exceptio: alioqui erit æquiuocatio intra paucas lineas in verbo, *Discedo*. SECUNDO, probat ex verbo illo *Reconciliari*, quod propriè ad reos pertinet, qui enim læsit, debet reconciliari, qui fuit læsus, placari. Quare loquitur Paulus de muliere discedente iniuste sine causa liciti diuortij. TERTIO, paulò post idem Apostolus concedit fidei deserto ab infidei, nubendi libertatem, ergo ostendit priorem illam sententiam: *Non discedere*, vel: *Si discesserit, &c.* non esse accipiendam sine exceptione. QUARTO, Chrysostronus, Theophylactus, Oecumenius, & Ambrosius huic locum exponentes, excipiunt causam fornicationis.

RESPONDEO, iam satis ostendi capite superiore, Paulum non posse exponi nisi de discessione ob iustam causam, cum ait: *Quod si dimiserit, &c.* quia alioqui, & cum Euangelio, & secum ipse pugnaret, si daret optionem coniugi, ut ad coniugem rediret, vel non rediret, etiam si iniuste ab illo recessisset.

Ad PRIMAM probationem RESPONDEO, non esse æquiuocationem in verbis Pauli, sed eclipsum ipsi Paulo frequentissimam, est enim sensus: *Præcipio non discedere*, scilicet sine iusta causa; *quod si discesserit*, videlicet causa inuenta, &c.

Ad SECUNDAM supra respondi, verbum *Reconciliari*, esse commune, & ei qui læsit, & ei qui læsus est: nam secundum Scripturas, & nos reconciliamur Deo, & Deus reconciliatur nobis.

Ad TERTIAM RESPONDEO, argumentum non esse ad rem. Nam quando Paulus permittit libertatem nubendi, fidei deserto ab infidei: loquitur de coniugio contracto inter infideles, de quo Dominus nihil præceperat; unde ait: *Ceteris ego dico, non Dominus, &c.* At quando iubet, uxorem à viro non discedere, & si discesserit, manere innuptam, loquitur de Matrimonio contracto inter fideles, quod Christus insolubile esse pronunciauit.

SED instabit aliquis, Si fornicatio spiritualis, nempe infidelitas, soluit vinculum coniugij, cur non magis fornicatio corporalis?

RESPONDENT nonnulli, fornicationem spiritualem esse maius peccatum, quàm corporalem, & idè non esse conuolvens, vt si ob maius peccatum soluitur vinculum coniugij, soluatur ob minus peccatum. SED non est solida solutio. Nam etiamsi fornicatio spiritualis sit maius peccatum absolute, tamen magis repugnat coniugio fornicatio corporalis, quàm spiritualis: & idè si fornicatio spiritualis solueret vinculum, solueret etiam corporalis.

Vera igitur solutio est, vinculum non solui ob fornicationem spiritualem absolute, quia tunc solueretur etiam quando alter Catholicorum coniugum fieret infidelis. sed soluitur tamen vinculum coniugij inter infideles contracti, quando alter conuertitur ad fidem, quia coniugium illud Sacramentum non erat, vt suprà diximus.

Ad QUARTAM Respondeo, Patres illos non ponere exceptionem in illa sententia: *Si discesserit*; sed in illa: *Præcepto, non discedere*; in qua nos etiam eandem exceptionem ponimus. Porrò iidem Patres in illa sententia, *Si discesserit, &c.* ponunt inclusionem, vt sic loquar, potius quàm exceptionem fornicationis, quod est manifestè contra aduersarium.

Chrysostronus enim, & Theophylactus dicunt, ob continentiam desiderium, vel ob alias causas fieri diuortia, sed cum fiunt, oportere coniuges non transire ad alia coniugia: inter illas autem causas quis prohibet fornicationem alterius coniugis numerare?

Commentarius autem Ambrosij, siue quicumque fuerit auctor, dicit (vt Kemnitius citat) Apostolum loqui de muliere, quæ recedit ob malam conuersationem viri. Per malam autem conuersationem nihil conuenientius intelligi potest, quàm si vir vxori fidem non seruet, aut eam ad peccandum sollicitet, quæ duæ sunt causæ iustissimi diuortij. Et de his causis se loquutum auctor ille paulò post ostendit: dicit enim, idè debere innuptam mulierem manere post diuortium, quia non licet ei alteri nubere, si ob fornicationem, aut apostasiam viri ab illo discesserit. Verba igitur

tur à Kemnitio allegata, contra ipsum Kemnitium maximè pugnant, quippe qui contendit Paulum de ea muliere loqui, quæ sine iusta causa à viro recedit.

Obiectio QUINTA, pag. 1263. Origenes tract 7, in Matth. etiamsi dicat, Episcopum, qui permittit mulieri secundas nuptias, post diuortium causa adulterij factum, id permisisse contra Scripturam: tamen ibidem dicit eum non sine causa permisisse; & comparat hanc permissionem, cum illa quæ existat 1. Corinth. 7. Bonum est homini mulierem non tangere sed propter fornicationem, &c. Non igitur intelligit permissionem criminis mortalis vastantis conscientiam, & effundentis gratiam.

RESPONDEO, peruertit more suo hæreticus scripta Patrum. ORIGENES enim loco notato, cum ait, illos Episcopos non sine causa permisisse; significat eos permisisse rem malam, & illicitam, vt ex duobus malis eligerent minus malum; sic enim ait: Peiorum comparatione quæ mala sunt, permiserunt. Neque comparat Origenes hanc permissionem cum illa Pauli, Bonum est homini mulierem non tangere; propter fornicationem autem unusquisque uxorem suam habeat; nisi in eo, quod vtraque est permissio quædam concessa ob infirmitatem hominum. Nam si omnes Christiani perfecti esse vellent; sequerentur id, quod Apostolus simpliciter bonum appellat, cum ait: Bonum est mulierem non tangere; tamen quia non omnes capiunt verbum hoc, conceduntur vxores. Sed tamen Origenes non dicit, hanc Pauli permissionem esse contra Scripturam, aut esse rei malæ, sicut loquitur de permissione secundi coniugij post diuortium.

Quod autem Kemnitius addit; ex sententia Origenis secundum illud coniugium non esse crimen lethale; falsum est. Quomodo enim non est crimen lethale; quod est Origenes teste, expressè contra Scripturam illam Pauli Roman. 7. *Viuentem viro vocabitur adultera, si fuerit cum alio viro? an fortè adulterium non est crimen lethale? Sed ad cetera transeamus,*

Obiectio SEXTA, pag. 1264. Concilium Neocæsariense. can. 7. *contrahentibus secundas nuptias post diuortium, iniungit aliquam pœnitentiam, sed non dirimit contractum Matrimonium*

num. *Veteres igitur censebant eiusmodi coniugia non esse prorsus damnanda, licet optassent non fieri.*

RESPONDEO, non tractat Concilium de nuptiis post diuortium, neque vlla est in toto illo Concilio diuortij mentio, sed de secundis nuptiis, quæ contrahuntur mortua prioræ vxore, quas licitas quidem esse sciebant veteres, sed tamen ob signum incontinentiæ aliqua pœnitentia notabant, vt clarius perspicitur in Concilio Laodiceno, can. 7.

Obiectio SEPTIMA ibidem: *Hieronymus in epist. ad Oceanum, narrat publicam pœnitentiam Fabiolæ, quæ nupsit alteri viro, priore viuente, post diuortium factum causa fornicationis; sed addit, illam hoc non vt peccatum mortale commississe, neque tantum Papiniani leges sequutam, sed fecisse hoc iuxta dicta Pauli; Melius est nubere, quam vri; Volo iuniores viduas nubere. Neque publica pœnitentia Fabiolæ efficit, peccatum esse simpliciter mortale: nam ex illa qui adulteram sine diuortio retinebant, duorum aut trium annorum pœnitentia tunc imponebatur. 32. q. 1. can. Si quis*

RESPONDEO. Rectè dixit Augustinus frontem hereticorum non esse frontem, lib. 4. in Iul. cap. 8. quis enim crederet hominem, qui vllò pudore teneretur, tam impudenter potuisse mentiri? Nam illa verba Kemnitij: *Addit Hieronymus, illam hoc non vt peccatum mortale commississe, aut significat, illud non fuisse peccatum mortale opinione Fabiolæ, aut non fuisse opinione Hieronymi. Si dicat primum, ad rem non loquitur: quid enim curamus, quam opinionem habuerit Fabiola? de sententia enim Hieronymi, non Fabiolæ disceptamus. Si dicat secundum, vt debet, aperit mentitur. Nusquam enim in tota illa epist. scribit S. Hieronymus Fabiolam in secundo illo coniugio non peccasse mortaliter; neque id scribere poterat, nisi secum ipse pugnare vellet.*

NEQVE dicit Fabiolam esse sequutam legem Papiniani, de Pauli, immò potiùs dicit illam contra Papiniani legem fecisse. Papinianus enim viris frena libidinis laxat, non mulieribus: Fabiola autem fœmina erat, non vir: *Aliæ sunt, inquit Hieronymus, leges Caesarum, aliæ Christi: aliud Papinianus, aliud Paulus noster præcipit, &c. QVOD autem Hieronymus in excusationem aliquam Fabiolæ adducit verba Pauli: Me-*

lius est nubere, quam vri; & Volo adolescentiores nubere; eò pertinet, vt ostendat illam partim ex infirmitate, partim ex ignorantia peccasse. Existimauerat enim illa ad se pertinere illas sententias, tum quia ignorabat vigorem Euangelij, tum quia concupiscentiæ ardore se ipsa fallebat.

SED quòd nihilominus teste Hieronymo, & propria Fabiolæ conscientia, mortaliter ipsa peccauerit, facile probari potest. PRIMO, quia HIERONYMVS scribit factum illud Fabiolæ fuisse contra Christi præceptum: *Præcepit Dominus, inquit, uxorem non debere dimitti excepta causa fornicationis, & si dimissa fuerit, manere in nuptiam. Quidquid viri iubetur, hoc consequenter redundat in fæminas.* Hæc ille: vbi apertissimè factum Fabiolæ indicat contra expressam Christi legem, & consequenter peccatum mortale ex genere suo fuisse.

SECUNDO, probatur ex illis verbis eiusdem Hieronymi: *Igitur & Fabiola, quia persuaserat sibi, & putabat à se virum iure dimissum; nec Euangelij vigorem nouerat, in quo nubendi vniuersa cautio, vniuersis viri fæminis amputatur: dū multa Diaboli vitat vulnera, vnum incauta vulnus accepit.*

TERTIO probatur ex illis: *Sed quid ego in abolitis, & antiquis moror, quærens excusare culpam, cuius pœnitentiam ipsa confessa est? Qualis autem pœnitentia fuerit, his verbis explicat: Tota vrbe spectante Romana, ante diem Paschæ in Basilica quondam Laterani, qui Cesariano truncatus est gladio, stetit in ordine pœnitentium, Episcopo, Presbyteris, & omni populo collachrymantibus: Sparsum crinem, ora lurida, & squalidas manus, sordida colla submisit. Et infra: Aperuit cunctis vulnus suum, & decolorem in corpore cicatricem flens Roma conspexit: dissuta habuit latera, nudum caput, clausum os, non est ingressa in Ecclesiam Domini, sed extracastra cum Maria sorore Moysi separata consedit, vt quam sacerdos eiecerat, ipse reuocaret.* Hæc ille.

Quis autem vnquam audiuit eiusmodi pœnitentiam publicam pro veniali culpa postulatam, aut concessam, ne dicam impositam, & iniunctam in Ecclesia? quem vnquam Episcopus expulit ex Ecclesia ob veniale delictum, vt Fabiolam eiectam scribit Hieronymus?

PORRO canon ille, quem citat Kemnitius, quo pœnitentia

tia

tia trium annorum iniungitur ei, qui adulteram retinet, intelligi debet de eo qui in adulterium vxoris consensit, vt Doctores exponunt, quod quidem mortale crimen esse, nemo dubitare potest. Nam alioqui adulteram tolerare posse, & maximè emendari cupientem esse retinendam, fasè docet Augustinus lib. 2. de adulterinis coniugijs.

Obiectio OCTAVA, pag. 1265. *Ambrosius in Commentario, cap. 7. prioris ad Corinth. obseruat Apostolum non dixisse de viro, vt maneat sine vxore, aut vxori reconcilietur, si eam dimiserit: sed tantùm, vt vir vxorem non dimittat. Et quò ipse colligit, soli mulieri prohiberi secundum coniugium, non autem viro post diuortium,*

RESPONDEO, Gratianus 32. quæst. 7. & Petrus Lombardus libro 4. sentent. distinct. 35. contendunt ea verba inserta ab aliquo falsario fuisse commentario huius auctoris. Alij respondent loqui auctorem istum de lege politica Cæsarium, quòd videlicet liceat viris, non autem fœminis per leges Cæsarium repudiata coniuge aliam ducere: & idè Paulum, ne offenderet Cæsarem, non voluisse expressè dicere, Si vir dimiserit vxorem, maneat sic, aut vxori reconcilietur.

Si tamen hæc minus probentur, in promptu est responso, auctorem eorum commentariorum non esse Ambrosium, quod eruditi non ignorant, neque aliquem ex celebratis Patribus: proinde eius vnus sententiam non posse omnibus alijs præiudicare; præsertim cum eius sententia de impari iure coniugum apertè ipsi vero Ambrosio aduersetur, vt videtur est, lib. 1. de Abraham, cap. 4.

NEQUE argumentum ex Paulo sumptum ab hoc auctore, concludit; cum enim Paulus dicit: *Et vir vxorem non dimittat*; intelligit sine dubio, eum non debere dimittere vxorem ad eum modum, quo explicatum est de muliere, non debere illam recedere à viro.

Obiectio NONA, pag. eadem, *Pollentius quidam Augustini sententiæ, de illicito coniugio post diuortium, aperte contradixit; non igitur erat hoc eo tempore Catholicum dogma*

RESPONDEO, Pollentius non contradixit Augustino, sed eum consuluit circa quæstionem obscuram, & loca Scripturæ difficilia, vt ex principijs vtriusque libri intelligi potest. Neque mirum

mirum est, si Augustinus Pollentium non vocavit hereticum, neque acriter increpavit. non enim heretici sunt quicumque errant in fidei doctrina, sed qui pertinaciam ad errorem adiungunt, quod Pollentius non legitur fecisse. Quare idem Augustus, in epist. ad Volusianum tertia, non reprehendit Volusianum, sed modestè admonet & instruit, licet quæstiones ei proposuerit planè impias, an Deus relicta mundi cura, ad vultus corpusculi angustias se coegerit, an Christi mater fuerit semper virgo, an sit credibile Deum esse, qui in utero clausus iacuit mensibus decem, &c.

ADDE, quòd tempore Augustini non erat hoc dogma ab aliquo generali Concilio explicatum, & ideo facilius excusari poterant, si qui in hac re errassent. Quare idem Augustinus lib. de fide, & operibus, cap. 19. dicit venialiter falli, qui ob Scripturæ obscuritatem existimant non esse adulterum cum, qui dimissa vxore causa fornicationis, aliam ducit.

Obiectio DECIMA, pag. 1266. *Concilium Mileuitanum, can. 17. prohibet quidem, ne post diuortium aliud Matrimonium ineatur: sed neque aperte negat parti innocenti in causa fornicationis licitum esse aliud Matrimonium; & præterea addit Concilium petendum esse de hac re legem ab Imperatore. Unde colligimus, non fuisse eo tempore ullam apud Christianos legem, quæ dirimeret eiusmodi Matrimonia.*

RESPONDEO, Canones Concilij Mileuitani, Augustino præcipuè auctore (vt etiam fatetur Kemnitius) compositi, editique fuerunt. Quare cum Augustinus integris libris disputauerit, in nullo casu, ne fornicationis quidem, licitum esse viuente coniuge ad aliud transire coniugium; dubium esse non debet, quæ sit Canonis illius sententia. DEINDE hoc ipso, quod ille Canon nullam causam excipit, generatim accipiendus est.

LEGEM autem imperialem Patres illi desiderabant, non qua declararetur illicitum esse nouum coniugium post diuortium, utroque adhuc viuente coniuge: id enim ex Evangelio, & Apostolo constare Patres illi affirmant: sed qua punirentur seuerè etiam à temporali potestate, qui crimen illud admitterent.

Obiectio V NDECIMA, pag. eadem; *Leo epist. 85. aliàs 87.*
ad

ad Episcopos Africa, cap. 1. sacerdotem, qui dimissa uxorem duxerat, tantum ab ordine remouet, non autem Matrimonium eius dirimit, aut eum ab Ecclesie communione expellit.

RESPONDEO, Non loquitur Leo de Sacerdote, qui post susceptum sacrum ordinem, uxorem duxerit; neque enim id vnquam factum est, ante haeresim Lutheranam: sed de quodam, qui cum uxorem accepisset, priore dimissa, postea ad sacerdotium promotus fuerat. Hunc autem S. Leo ab ordine remouet; nihil autem addit de Matrimonio eius, ratumne, an irritum esset, tum quia non erat ei proposita quaestio, nisi de ordinatione, an scilicet talis homo ad sacerdotium promoueri potuisset; tum quia ibidem addit, salua esse debere decreta praedecessorum suorum. Vnum est autem inter ea decreta Innocentij I. epist. 3. quo declarantur adulteri, qui priore dimissa, etiam per legitimum diuortium, aliam ducunt.

Obiectio **D**ODECIMA, pag. 1266. & 1267. In decretis Gratiani 32. q. 7. referuntur quatuor Canones. Quod proptulisti. Quaedam. Concubulisti. Si quis eum. quibus concedatur aliud Matrimonium post diuortium; & duo quidem eorum Canonum ex Concilio sumpti sunt, duo ex epistola Pontificum Zachariae, & Gregorij.

RESPONDEO, PRIMVS Canon sumptus est ex epistola Gregorij III ad Bonifacium; vbi legimus, Gregorium concessisse secundum Matrimonium cuidam viro, ob aegritudinem coniugis prioris. SED Canonem istum intelligunt Doctores de aegritudine, quae reddat mulierem ineptam ad coniugium, & proinde sit impedimentum dirimens contractum Matrimonium.

SECVNDVS Canon depromptus est ex Concilio quodam cuius ne nomen quidem exstat, vnde facile contemni potest. SED exponitur tamen recte a Doctoribus, de coniugio secundo post mortem prioris coniugis. Haec sunt verba Canonis: *Quaedam cum fratre viri sui dormiuit: decretum est, vt adulteri nunquam coniugio copulentur; illi vero, cuius uxor stuprata est, licita coniugia non negentur.* Sententia autem huius Canonis colligitur ex Canone simili, qui habetur paulo post in eadem quaestione, & incipit: *Hi vero vbi statuitur, vt mortua coniuge adultera, vir eius ducat quam voluerit: mulier vero adultera, ne marito quidem mortuo*

nubere possit. Quod tamen intelligunt de adultera, quæ cum propinquo aliquo suo peccauerit, & idèd simul incestuosa sit: nam alioqui simplex adulterium non impedit Matrimonium post mortem coniugis.

TERTIUS Canon est Zachariæ, ubi scribitur, eum, qui cum sorore vxoris suæ dormiuit, neutram habere posse, vxorem tamen ipsius posse nubere, cui voluerit. Et in eandem sententiam loquitur Canon 4. qui est Concilij Triburienfis SED intelliguntur omnes eiusmodi Canones de coniugio, quod parti innocenti conceditur post mortem coniugis prioris. Atque hæcenus Keimnitij argumenta dissoluimus. Nunc adducemus alia ex aliis.

Obiectio DECIMATERTIA Lutheri in lib. de capt. Babylon. cap. de Matrimonio: *Christus diuortium permittit in causa fornicationis, Matth. 5. & nullum cogit esse cælibem, cum dicat; Qui potest capere, capiat, Matth. 19. Ergo permittit aliam vxorem duci factò diuortio. Et confirmatur ex Paulo, qui ait; Melius est nubere, quàm vri, 1. Corinth. 7.*

RESPONDEO, Christus absolutè neminem cogit esse cælibem, quia cælibatum inter consilia, non inter præcepta numerari voluit: tamen cogit hominem stare promissis, & consequenter sæpe accidit, vt cogat esse cælibem. Qui enim vouit continentiam, cogitur reddere vota sua, & sic cogitur esse cælebs: & qui duxit vxorem, promittit se illa viuente nulli alij adhæsurum; id enim requirit vinculum Matrimonij, quod est omninò insolubile; & idèd si à sua se continet, cogitur esse cælebs.

PORRO Apostolus rectissimè dixit, melius esse nubere, quàm vri; sed non dixit, vt notat Augustinus lib. 2. de adulterinis coniugijs, cap. 12. in fine, melius esse mœchari, quàm vri: mœchari autem eum, qui viuente priore aliam ducit, idem Apostolus docet, Rom. 7.

Obiectio DECIMAQUARTA est Bucerii in comment. c. 19. Matth. *Iudæis permittum erat ob duritiam cordis, dimittere vxores, & alias ducere: ergo idem licere debet Christianis, quando eadem inuenitur in eis cordis duritia, vt simul commodè habitare nequeant. Probaturs consequentia. PRIMO, quia si causa legis illius durat, æquum est, vt etiam lex ipsa duret. SECUNDO, quia Christus filius Dei non damnauit quid-*

quidquam eorum, quæ Pater ipſius præcepit: Pater autem cæleſtis iuſſit duris corde, ſi nollent maritali æquitate uxorem tractare, ut eus liberè dimitterent, ut nuberent aliis. **TERTIO**, ad eò neceſſariæ ſunt nuptiæ, ut ſi qui, aut quæ exiſſent, cui nullus ſit coniunx, coniugem illi concedere oporteat. Non enim Deus creauit hominem maſculum, & ſæminam, ut ſeorſim uiuant; ſed dixit, Non eſt bonum hominem eſſe ſolum, Gen. 2. & Paulus 1. Corinth. 7. Vnusquisque ſuam uxorem habeat. Ergo ſi impetrari poſſit, ut coniuges non ſeparentur, aut ſeparati reconcilientur, id quidem optandum eſt, & procurandum: ſi autem obſtiterit cordis duritia, non poterit infringi uerbum Domini. Vnusquisque ſuam, & ſuaque ſuum.

RESPONDEO, quæſtio eſt apud Doctores, utrum repudium Iudæis conſeſſum, ita ut aliud Matrimonium poſtrepudium inire poſſet, permiſſum fuerit ut licitum, an uerò minus malum.

Et quidem ſententia communior Magiſtri diſt. 33. lib. 4. & ibidem Bonauent. Richardi, Dominici à Soto & aliorum id habet, ut illicitum ſemper fuerit, ſed permiſſum tamen impunè fieret, cauſa maioris mali euitandi. Nam Deuter. Scriptura teſtatur, mulierem repudiatam ſi alteri nuptiæ fieri pollutam, & abominabilem coram Domino; ex qua intelligimus, non licuiſſe illi ſecundò nubere, ſed coniugium illud, non tam coniugium, quàm adulterium coniugij nomine teſtum fuiſſe. Et Hierem. 3. ſic legimus: *Vulgò dicunt, ſi dimiſerit uir uxorem ſuam, & recedens ab eo duxerit uirum alterum, nunquid reuertetur ad eam ultra? nunquid non polluta, & contaminata erit mulier illa? Tu autem fornicata eſ cum amatoribus multi; tamen reuerrere ad me, dicit Dominus.* Quo loco non ſolum polluta dicitur, quæ alteri nupſerit, ſed etiam apertè fornicaria eſſe ſignificatur, in enim requirit comparatio inducta.

Et ſi quidem hæc opinio ſit uera, Buceri argumentum facile ſoluitur: ſi enim Iudæis, non obſtante permiſſione repudij, peccatum erat, poſt repudium ſeu diuortium nubere, quantò magis Chriſtianis peccatum erit?

SED fortè contrariam opinionem quis malit amplecti, quæ (ut uerum fatear) mihi ſemper probabiliffima uiſa eſt.

PRIMO

PRIMO, quia si vinculum non fuisset solutum per libellum repudij, fuisset illa permissio valde inæqualis, ne dicam, iniqua. Nam viris permittebatur alias vxores ducere, cum esset eo tempore licita polygamia vnus viri cum multis vxoribus: fœminæ autem, quæ tamen sunt infirmiores, coactæ fuissent perpetuò continere, & aliquando sine vlla culpa. Non enim licebat fœminis habere simul plures viros: quare debuissent, aut adulteræ fieri, aut perpetuò contineri: Quis autem credit, in lege veteri fuisse coactas mulieres perpetuum cœlibatum eo tempore inusitatum tolerare?

SECUNDO, quia lex vetus non puniebat nuptias repudiarum cum aliis viris, vt patet Deut. 24. ergo si illæ nuptiæ adulteria erant, lex tollerasset publica, & continua adulteria? At quis facillè sibi persuadeat, eam legem, quæ iubebat lapidari mulierem, quæ semel in adulterio deprehensa esset, simul tolerasse tot adulteria, quæ publicè patrata fuissent à multis toto vitæ tempore?

TERTIO, quia lex prohibebat, ne repudiata post mortem secundi mariti, posset vnquam reduci à priore marito: & quidem ita prohibebat, vt simul indicaret graue esse peccatum si id fieret, vt patet expendenti textum, cap. 24. Deuteronomij. At si per repudium non soluebatur vinculum coniugij, non erat peccatum, nec prohibendum, immò valde bonum, & optandum, vt vxor rediret ad suum verum maritum.

QUARTO, quia mirum esset, neque Mosem, neque Prophetas, qui alia vitia populi reprehendebant, nunquam palam reprehendisse ista adulteria, quæ fiebant cum repudiatis.

QUINTO, Leuit. 21. prohibetur sacerdos non ducere vxorem viduam, nec repudiatâ, nec meretricem, sed virginem tantum: ex qua lege videtur omninò colligi, licuisse aliis ducere repudiatam, quemadmodum licebat ducere viduam, & meretricem.

SEXTO, Abraham iubente Deo repudiavit Agar, quam duxerat in vxorem; neque probabile est, fuisse coactam illam deinceps colere cœlibatum. Sicut ergo Deus dispensauit cum Abraham ratione mysterij circa vinculum Matrimonij: cur non potuit dispensare cum populo suo ob eorum infirmitatem circa idem vinculum? &c.

NN

SEPTI-

SEPTIMO, Exod. 21. lex diuina constituit, vt si Dominus seruo dederit vxorem, & ea pepererit filios; anno septimo seruus egrediatur liber, sed vxor, & filij Domini sint; atque ita priuabatur vir ille vxore, & filiis. Quod si vinculum non soluebatur, cogebatur mulier illa sine vlla sua culpa perpetuo continere; quod cum improbable sit, dicendum videtur, Deum eo tempore facile dispensasse circa vinculum, sicut etiam dispensauerat circa polygamiam.

NEQUE argumentum illud prioris opinionis conuincit. Nam in Deut. cap. 24. secundum Hebræos, & Græcos codices legimus: *Quoniam abominatio est coram Domino, & est hic sensus verborum: Repudiata non debet redire ad primum virum; quando polluta est cum altero, id est, quando cum altero rem habuit, quia abominabile est coram Domino, vt mulier toties mutet maritos, & quasi commodata sit erit alteri, iterum redeat ad primum, Sed iuxta editionem Latinam, quæ habet de muliere: *Et abominabilis facta est coram Domino: sensus est. Quia maritus eius publicè, & proinde coram Domino eam pollutam & abominabilem iudicauit, cum illam eiecit, quia mulier ista à marito suo nota est publica infamia, & ab eo facta est abominabilis, & pollutata, non est æquum vt illam amplius habeat, etiam si forte accipiat eam ducere.**

NEQUE locus etiam Hieremiæ concludit: nam Dominus argumentatur à minori, Si vir non recipit repudiatam, quæ nupserit alteri, quantum magis deberem ego non te recipere, quæ non nupsisti alteri, sed fornicata es cum amatoribus plurimis?

Quod si hæc sententia admittatur, quam defendunt S. Thomas, Scotus, Durandus, & Paludanus, in 4. dist. 33. Abulensis in Matth. cap. 19. quæst. 49. & 50. Eckius homil. 74. de Sacramentis, & Petrus à Soto lect. 13. de Matrimonio, tunc ad argumentum Buceri neganda erit consequentia. Dominus enim concessionem Iudæis factam aperitissime reuocauit, cum ait Matth. 5. *Qui dimissam duxerit, mæchatur.* Et Matth. 19. *Ab initio non fuit sic. Et, Quod Deus coniunxit, homo non separet.* Et Marc. 10. *Quicumq; dimiserit vxorem suam, & aliam duxerit, adulterium committit super eam; & si vxor dimiserit virum, & alij nupserit, mæchatur.*

SED respondet Bucerus, debere intelligi ista omnia de his, qui dimittunt, vel dimissam accipiunt in fraudem prioris coniugij. Vult enim ipse, non posse aliud Matrimonium initi, donec post diuortium tentata sit reconciliatio; & si quis aliam ducat dimissa sua, aut dimissam ab alio accipiat, antequam tentauerit, an posset cum sua pacificè habitare, hunc dicit in fraudem prioris coniugij Matrimonium contrahere, & iuxta Domini sententiam mœchari: sed si alter coniugum duto corde sit, vt nullo modo velit pacificè cum coniuge habitare, de hoc dicit Christum nihil præcepisse.

AT si ista ita se haberēt, Dominus noster nulla in re à Phariseis dissensisset. Neque enim Pharisei volebant Matrimonia dirimi, quando coniuges pacificè habitabant, sed solum quando alter nolebat cum altero concorditer viuere: neque lex ipsa Mosis, libellum repudij dari permisit, nisi ob duritiam cordis. Quòd si Domino cum Phariseis tam benè conueniebat, quid sibi volunt illa: *Dictum est antiquis, &c. Ego autem dico vobis, &c.* Matth. 5. Non igitur dubitandum est, quin Dominus absolutè repudium illud in lege concessum aut permissum, omninò sustulerit, & ad primam originem coniugium reuocauerit.

AD PRIMAM probationem RESPONDEO, causam illam non durare vniuersaliter: & si duraret, non tamen esse tolerandam. Maior enim est gratia Testamenti noui, quàm veteris, siue cognitionem, siue Sacramenta, siue exempla consideres: immò proprium est noui Testamenti, auferre cor lapideum, & dare cor carneum, Hier. 31. & Ezech. 36. Nec solum in Testamento nouo durum non iudicatur, vni tantum coniugi insolubiliter alligari, sed etiam mulierem omninò non tangere, & vsque ad vitæ finem cælibatum colere. Deniq; ipsum etiam coniugium in Testamento nouo Sacramentum est, & peculiarem gratiam confert, qua molestiæ coniugij facile tolerantur, qua gratia Hebræi in veteri Testamento carebant. Quare multa in Iudæis tolerari poterant, quorum status puerorum erat, quæ in Christianis toleranda non sunt, quorum professio maiorem perfectionem requirit, & adiumenta ad eam acquirendam, & conseruandam suppeditat.

DEINDE etiam si nihil horum haberemus, quod respondere possemus, non tamen propter duos corde, Christi Evangelium, quod in hac re perspicue sonat, pervertere, vel mutare nobis liceret. Alioqui (vt recte monet S. Augustinus libro 2. de adulterinis coniugiis, cap. 10.) lex Christi omnibus incontinentibus displicet, nec tamen propter eos immutanda est.

Ad SECUNDAM concedo Christum non damnasse quibusquam eorum, quæ Pater præceperat: is enim damnare dicitur, qui reprehendit tanquam iniuste, vel imprudenter facta. Christus autem nihil eorum quæ Pater præceperat, non rectè imperatum fuisse vnquam pronunciauit, sed contra potius Matth. 5. ait: *Non veni soluere legem, sed adimplere.* Et: *Iota vnum, aut vnus apex non præteribit à lege, donec omnia fiant.* At nihilominus plurima Dei præcepta, quæ pro tempore data erant, quæque statui Synagogæ tantum conueniebant, Christus immutauit: & qui id vel ignorat, vel negat, Christianus non est. Vbi enim nunc est in populo Dei Circumcisio? vbi Sabbathum? vbi sacrificia pecudum? vbi ceteri ritus innumerabiles, qui in Leuitico per Mosem à Deo præcipiuntur? Talis igitur cum fuerit libellus repudiij, mirum esse non debet, si eum sublatum de medio Christus voluerit.

Ad TERTIAM probationem, quæ Epicurum magis, aut potius equum, & canem, quam hominem, & maxime Christianum deceret, RESPONDEO, non esse necessarium, vt vbi cunque est vir aut mulier sine coniuge, continuo detur ei coniunx; alioqui falsa essent Apostoli verba: *Bonum est homini, mulierem non tangere.* Et: *Solutus es ab uxore, noli querere uxorem.* Et: *Qui non iungit Matrimonio virginem suam, melius facit.* Et: *Beatior erit si sic permanserit.* 1. Corinth. 7. & B. Ioannes, B. Maria, Christus ipse, non rectè fecissent, quod sine coniuge esse voluerunt.

PORRO Deus hominem masculum, & foeminam esse voluit, vt propagari posset genus humanum, non autem, vt coggerentur omnes cum coniuge viuere.

ILLVD verò: *Non est bonum hominem esse solum:* significat non fuisse bonum ad propagationem generis, vt solus masculus crearetur, sed necessariam fuisse etiam foeminae cre-

ationem: non autem significat non licere, aut non esse melius ipsi homini, cælibatum colere, quàm Matrimonio iungi, præfertim genere satis propagato; alioqui pugnaret verbum Dei: *Non est bonum, hominem esse solum*, cum alio verbo Dei: *Bonum est homini, mulierem non tangere*.

Denique illud Pauli: *Vnusquisque suam*, dicitur coniugatis, iuxta illud, alligatus es vxori noli quærere solutionem, vel si de ducenda vxore agatur, dicitur illis tantùm, qui liberi sunt, & fornicationis periculum timent. Nam alioqui, si quæ mulier vinculo coniugij cum viro ligata sit, & per ditortium ab eo discedat, non dicitur ei, vnaquæque suum; sed dicitur: *Manere inuuptam, aut viro reconciliari*. Et si quæ per vorum continentia Deo sit alligata, & nubere velit, non dicitur ei, vnaquæque suum; sed: *Damnationem habent, quia primam fidem irritam fecerunt*. i. Timoth. 5. Denique si quæ soluta sit, & de Deo sperans, fornicationis periculum non metuat, non dicitur ei, vnaquæque suum; sed: *Beatior erit, si sic permanserit*. i. Corinth 7. Atque hætenus de Matrimonij firmitate.

CONTROVERSA QVINTA.

De impedimentis Matrimonij.

CAPVT XVIII.

De impedimentis Matrimonij in genere.

DISSERVIMVS de Matrimonij contracti firmitate: nunc de impedimentis contrahendi differendum est. Sunt autem duo genera impedimentorum. QVAEDAM enim impediunt contrahendum, sed non dirimunt contractum. QVAEDAM & impediunt contrahendum, & dirimunt contractum.

NN 3

Dicun-